

NİYAZI ÖZPEHRİZ
XCVI-10

TOPLULAŞTIRILMIŞ YÖNTEMLERE GÖRE STOKLARIN
DÜZELTİLMESİ

Giriş

Enflasyonun mali tablolar üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak ve mali tabloların düzenlendikleri tarih itibariyle işletmenin gerçek mali portresini gösterebilmelerini temin etmek amacıyla hazırlanan 5024 Sayılı Kanun¹ ile enflasyon düzeltmesi vergi mevzuatımızdaki yerini almıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun (V.U.K.) mükerrer 298 ve geçici 1'inci maddeleriyle enflasyon düzeltmesine ilişkin temel ilke, usul ve esaslar belirlenmiş, Maliye Bakanlığı'nca yayınlanan sirküler ve tebliğlerle de uygulamaya yönelik açıklamalar yapılmıştır. Bu çerçevede, enflasyon düzeltmesi yapmak zorunda olan mükelleflere, diledikleri takdirde, parasal olmayan kıymet mahiyetindeki dönem sonu stoklarını, fiili stoğa giriş tarihini baz alarak düzeltmek yerine, toplulaştırılmış yöntemleri kullanarak düzeltebilme imkanı verilmiştir.

Enflasyon düzeltmesinde toplulaştırılmış yöntemleri tercih eden mükellefler, Maliye Bakanlığı'nca belirlenen ve 328 seri numaralı V.U.K. Genel Tebliği'nin ekinde (EK:5) yer alan düzeltme katsayıları yerine, toplulaştırılmış yöntemlere ilişkin esaslara göre düzeltme işlemini gerçekleştireceklerdir.

Toplulaştırılmış yöntemler kullanılarak düzeltilebilecek parasal olmayan kıymetler, stoklarla sınırlıdır. Mükellefler stokların düzeltmeye esas tutarlarını, düzeltmede esas alınacak tarihlere bağlı kalmaksızın, dönem ortalama düzeltme katsayısı, hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı veya stok devir hızına göre bulunan düzeltme katsayısı ile çarpmak suretiyle düzeltme işlemini gerçekleştireceklerdir.

Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298'inci maddesinin (A) fıkrasının (5) ve (8) numaralı bentlerinin verdiği yetkiye istinaden Maliye Bakanlığı'nca üç ayrı toplulaştırılmış yöntem belirlenmiştir:

1. Basit Ortalama Yöntemi
2. Stok Devir Hızı Yöntemi
3. Hareketli Ağırlıklı Ortalama Yöntemi

Mükellefler belirtilen bu yöntemlerden herhangi birini seçebileceklerdir.

¹ 30.12.2003 Tarih ve 25332 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

31/12/2003 tarihli bilançolarda gözüken stoklara ait tutarların düzeltilmesine ilişkin olarak 28/2/2004 tarih ve 25387 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 328 sıra numaralı V.U.K. Genel Tebliği ile iki tür toplulaştırılmış yöntem öngörülmüştü: Basit ortalama yöntemi ile stok devir hızı yöntemi.

1/1/2004 tarihinden sonraki geçici vergi dönemleri sonu itibariyle düzenlenecek olan bilançoların düzeltilmesine ilişkin olarak 13/8/2004 tarih ve 25552 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 338 sıra numaralı V.U.K. Genel Tebliği ile de stok devir hızı yöntemi yerine hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi getirilmiştir.

Buna göre, enflasyon düzeltmesi yapmak zorunda olan mükellefler, 31/12/2003 tarihli bilançolarını düzeltirken toplulaştırılmış yöntemlerden basit ortalama ya da stok devir hızı yöntemini kullanacaklar, 1/1/2004 tarihinden sonra düzenleyecekleri bilançoları düzeltirken ise toplulaştırılmış yöntemlerden basit ortalama ya da hareketli ağırlıklı ortalama yöntemini kullanacaklardır.

Enflasyon düzeltmesi yapmak zorunda olan mükellefler, 31/12/2003 tarihli bilançolarını düzeltirken toplulaştırılmış yöntemleri kullanmış olsun ya da olmasınlar, 1/1/2004 tarihinden sonraki geçici vergi dönemleri sonu itibariyle düzenlenecek olan bilançolarında yer alan stoklarını, toplulaştırmış yöntemlere göre düzeltmek istedikleri takdirde, 338 sıra numaralı V.U.K. Genel Tebliği'nde yer alan basit ortalama ya da hareketli ağırlıklı ortalama yöntemlerinden arzu ettiklerini seçebilecekler, ancak seçtikleri yöntemden, bu seçimi yaptıkları hesap dönemi dahil üçüncü hesap döneminin sonuna kadar dönemeyeceklerdir.

Öte yandan, mükellefler stoklarında bulunan her bir mal cinsi için ayrı bir toplulaştırılmış yöntem seçebilecekleri gibi bir cins malı fiili giriş tarihine göre düzeltirken diğer malları toplulaştırılmış yöntemlere göre düzeltebileceklerdir. Örneğin, oto servis ve bayi işletmeciliği yapan bir mükellef, stoklarında yer alan otomobilleri fiili stoğa giriş tarihleriyle düzeltmeye tabi tutarken, servis bölümü stoklarındaki yedek parçaları toplulaştırılmış yöntemleri kullanarak düzeltebilecektir.

Ayrıca, V.U.K.'nun 298'inci maddesinin (A) fıkrasının (4) numaralı bent hükmü uyarınca, dönem sonu stoklarının düzeltilmesinde toplulaştırılmış yöntemleri kullanan mükellefler, bu stokların maliyetine dahil edilmiş bulunan reel olmayan finansman maliyetlerini ayırtmak zorunda değildirler.

Topplulaştırılmış yöntemlerin kullanılmasında dikkat edilmesi gereken diğer bir husus, her bir kalem malı kendi içinde düzeltmeye tabi tutmaktır. Zira, stokların düzeltilmesiyle birlikte, her bir stok kalemi için yeni maliyet değeri belirlenmiş olacaktır. Tüm stokların global olarak düzeltilmesi halinde, bilanço düzeltilmiş olacak ancak stok kalemlerinin her biri için ayrı ayrı düzeltilmiş maliyet değerleri bilinemeyecektir. Bunun için, her bir stok kalemi kendi içinde enflasyon düzeltmesine tabi tutulmalı ve her birinin düzeltilmiş yeni maliyet değeri ayrı ayrı tespit edilmelidir.

Topplulaştırılmış yöntemlere ilişkin genel nitelikteki bu açıklamalardan sonra, çalışmanın bundan sonraki bölümünde, her bir yöntemin uygulanmasına ilişkin esaslara yer verilecektir.

1. Basit Ortalama Yönteme Göre Stok Düzeltmesi

V.U.K.'nın mükerrer 298'inci maddesinde basit ortalama yöntemi; “gelir tablosu kalemleri ile stokların düzeltmede esas alınacak tarihlere bağlı kalınmaksızın dönem ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle enflasyon düzeltmesine tabi tutulması” olarak tanımlanmıştır. Aynı maddede ortalama düzeltme katsayısının ise; “malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bu endeks ile bir önceki dönemin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesiyle elde edilen katsayıyı” ifade ettiği belirtilmiştir.

Bu yöntem, dönem sonu emtia stoklarının enflasyon düzeltmesine tabi tutulması anlamında, mükelleflere seçimlik hak olarak tanınan toplulaştırılmış yöntemlerden bir tanesidir. Normal şartlar altında, her bir stok kalemi işletme stoklarına girdiği tarih itibarıyla enflasyon düzeltmesine tabi tutulacaktır. Ancak, işlem hacminin yüksek ve mal çeşitliliğinin fazla olduğu işletmelerde, örneğin bir süper market işletmesinde, her bir stok kaleminin ayrı ayrı düzeltmeye tabi tutulması uygulamada büyük zorluklara yol açacaktır. İşte bu sebeple, mükelleflere diledikleri takdirde stoklarını topluca düzeltebilme imkanı verilmiştir.

Toplulaştırılmış yöntemlerden bir tanesi olan basit ortalama yöntemine göre, stoklar fiili giriş tarihleri dikkate alınmaksızın, götürü olarak düzeltmeye tabi tutulmaktadır. Bu düzeltmeye esas olmak üzere kullanılacak düzeltme katsayısı ise, malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bu endeks ile bir önceki dönemin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesiyle elde edilecektir. Burada karşımıza “dönem” kelimesinin tam olarak neyi ifade ettiği şeklinde bir soru çıkmaktadır.

V.U.K.'nın mükerrer 298'inci maddesinde, enflasyon düzeltmesi şartlarının gerçekleşmesi halinde, kapsama giren mükelleflerin, *geçici vergi dönemlerinin* sonu itibarıyla malî tabloları düzenlemek ve enflasyon düzeltmesi yapmak zorunda oldukları açıkça belirtilmiştir. Öte yandan, Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 120'nci maddesi ve bu madde uyarınca yürürlüğe konan Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, geçici vergi dönemi, hesap döneminin her bir üçer aylık dönemidir. Buna göre, **enflasyon düzeltmesi üçer aylık dönemler itibarıyla yapılacaktır. Bir başka deyişle, enflasyon düzeltmesine esas dönem üç aylık geçici vergi dönemidir.** Ancak, V.U.K.'nın mükerrer 298'inci maddesi uyarınca, bir hesap dönemi içindeki geçici vergi dönemlerinin herhangi birinde düzeltme yapılması halinde, takip eden geçici vergi dönemlerinde ve içinde bulunan hesap dönemi sonunda da, enflasyon düzeltmesi şartları ortadan kalkmış olsa bile, düzeltme yapılacaktır. Bunun nedeni, gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerinin 12'şer aylık dönemler itibarıyla veriliyor olmasıdır. İleride yapılacak düzenlemelerle gelir ve kurumlar vergilerinde hesap döneminin 3'er aylık dönemler olarak tespit edilmesi halinde bu istisnai durum da ortadan kalkmış olacak, düzeltme yapılan 3 aylık dönemi izleyen 3 aylık dönemde enflasyon düzeltmesi şartlarının ortadan kalkması ile enflasyon düzeltmesi uygulamasına da son verilecektir.

Yukarıda belirtildiği üzere, kanun koyucu geçici vergi dönemini enflasyon düzeltilmesine esas dönem olarak kabul etmiştir. Buna göre, her bir geçici vergi dönemi itibarıyla, kanunda öngörülen şartların gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılacak ve düzeltme yapılıp yapılmayacağı belirlenecektir. Bugün için yürürlükte olan kanun uyarınca, fiyat endeksindeki artışın, içinde bulunan dönem dahil son üç hesap döneminde %100'den ve içinde bulunan hesap döneminde %10'dan fazla olması halinde enflasyon düzeltmesi

yapılması gerekecektir. Geçici vergi dönemlerinde bu oranların tespitinde, son üç hesap dönemi yerine üçer aylık dönemlerin son ayı dahil önceki otuzaltı ay ve içinde bulunulan hesap dönemi yerine son oniki ay dikkate alınacaktır. Enflasyon düzeltilmesi dönemi de 3 aylık geçici vergi dönemi olduğuna göre, düzeltme bir önceki 3 aylık geçici vergi dönemi sonu baz alınarak yapılacaktır. Ancak, bir önceki dönemde enflasyon düzeltilmesi yapılmamış olması halinde, V.U.K.'nun mükerrer 298'inci maddesinin A fıkrasının 7 numaralı bendi uyarınca, enflasyon düzeltilmesi yapılan en son dönemden başlamak üzere enflasyon düzeltilmesi yapılacaktır.

Yukarıda yapılan açıklamalarda görüldüğü üzere, **basit ortalama yöntemi, dönem sonu stoklarının, ilgili dönem endeksinin, bu endeks ile bir önceki geçici vergi dönemi sonundaki endeksin toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesi ile elde edilen katsayı ile düzeltilmesini öngörmektedir.** Burada kullanılan düzeltme katsayısı formülü ile elde edilen katsayı, ortalama olarak 3 aylık enflasyon düzeltilmesi döneminin ortasında gerçekleşen endekse tekabül etmektedir. Şöyle ki; Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık ayları endekslerinin sırasıyla 1, 1,2, 1,4 ve 1,6 olduğunu varsaydığımızda, Aralık sonu itibariyle stoklarda yer alan malların düzeltilmesinde kullanılacak katsayı, basit ortalama yöntemine göre aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$\frac{\text{Aralık Endeksi}}{(\text{Aralık Endeksi} + \text{Eylül Endeksi}) / 2} = \frac{1,6}{(1,6 + 1) / 2} = 1,23$$

Düzeltilme katsayısı 1,23 olarak hesaplanmıştır. Bu rakam, yaklaşık olarak Kasım ayının ortasındaki endekse karşılık gelmektedir. Zira, Kasım ayı başında endeks 1,2 ve Kasım ayı sonunda 1,4'tür.

Yukarıda verilen örnekte görüldüğü üzere, basit ortalama yönteminin uygulanması halinde kullanılan düzeltme katsayısı, ortalama olarak, 3 aylık enflasyon düzeltilmesi döneminin ortasında gerçekleşen endekse karşılık gelmektedir. Bunun anlamı, kanun koyucunun, dönem sonu stoklarının, işletmede ortalama 1,5 aydır yer aldığını kabul ediyor olmasıdır. Bir başka deyişle, kanun koyucu, örneğin, Aralık ayı sonunda stoklarda yer alan malların Kasım ayının ortasında işletme stoklarına alındığını kabul etmektedir. Bu varsayım, stok devir hızının yaklaşık 1,5 ay civarında olduğu işletmelerde gerçeğe yakın sonuçlar verecek, bir yandan bu işletmeler açısından dönem stoklarının düzeltilmesini kolaylaştırırken diğer yandan da uygulamayı basitleştirecektir.

Burada akıldan çıkarılmaması gereken nokta, stokların her zaman fiili giriş tarihi itibariyle düzeltilmesinin yapılabileceğidir. Örneğin, bir otomobil bayisinin dönem sonu stoklarını düzeltirken toplulaştırılmış yöntemler yerine, stokların işletmeye fiili giriş tarihlerini baz alarak enflasyon düzeltilmesi yapması daha uygun olacaktır. Toplulaştırılmış yöntemlerin uygulanması tamamen ihtiyaridir, ancak yukarıda belirtildiği üzere, yüksek iş hacmi ile çok çeşitli mal üzerine çalışan ve stok devir hızı yüksek olan işletmelerin toplulaştırılmış yöntemleri kullanmaları, bir yandan gerçeğe yakın sonuçlar verirken diğer yandan da uygulamada büyük kolaylık sağlamaktadır. Nitekim, kanun koyucunun toplulaştırılmış yöntemlerle amaçladığı husus, uygulamada basitliği sağlamaktır.

Yapılan açıklamalar çerçevesinde, dönem sonu stok değerlemesinde basit ortalama yöntemini kullanan mükellefler, kanunda öngörüldüğü şekilde stoklarını düzelteceklerdir. 338 sayılı V.U.K. Genel Tebliği'nde 30.06.2004 tarihli bilançoda görülen stokların aşağıdaki gibi düzeltileceği belirtilmiştir.

$$\frac{\text{Haziran Endeksi}}{(\text{Haziran Endeksi} + \text{Mart Endeksi}) / 2} = \text{Düzeltilme Katsayısı}$$

2004 yılının birinci geçici vergi döneminde enflasyon düzeltilmesi yapmamış olan mükellefler de 30.06.2004 tarihinde yapacakları düzeltmede, sözkonusu tebliğde yer alan formüle göre tespit edilen düzeltme katsayısını kullanacaklardır. 5024 Sayılı Kanun'un geçici 1'inci maddesi uyarınca, 2004 yılı içinde düzeltme yapmayıp, 31.12.2004 bilançosunu düzeltmeye tabi tutacak olan mükellefler de stoklarını aynı şekilde, aşağıdaki formüle göre tespit edecekleri düzeltme katsayısı ile düzelterektedirler.

$$\frac{\text{Aralık 2004 Endeksi}}{(\text{Aralık 2004 Endeksi} + \text{Eylül 2004 Endeksi}) / 2} = \text{Düzeltilme Katsayısı}$$

Ancak, dileyen mükellefler, özellikle dönem sonu stokları işletme aktifinde 1,5 aydan daha fazla kalmış olan işletmeler, 2004 yılı dönem sonu stoklarını stokların aktife fiili giriş tarihleri itibarıyla de düzeltmeye tabi tutabileceklerdir.

2. Stok Devir Hızı Yöntemi

Stok devir hızı yönteminde, dönem sonu stokların ortalama olarak ne kadar süredir işletme aktifinde yer aldığının tespitinde, işletme verilerinden hareket edilerek yaklaşık bir sonuca ulaşılır. Toplulaştırılmış yöntemleri tercih eden tüm mükelleflerin stoklarını basit ortalama yöntemle düzeltmeleri halinde, özellikle stok devir hızı çok yüksek ya da çok düşük olan mükellefler için hata payı yüksek sonuçlar ortaya çıkabilecektir. Zira, basit ortalama yönteminde, işletme bilançolarında görünen stokların bilanço günü itibarıyla bir önceki geçici vergi döneminin ortasında alındığı varsayılmakta ve düzeltme işlemi buna göre yapılmaktadır. Bir başka deyişle, stokların işletme aktifinde kalma süresi 1,5 ay olarak varsayılmaktadır. Bu nedenle, stokların işletme aktifinde kalma süresi 1,5 aydan çok daha az ya da çok daha fazla olan mükelleflerin, stoklarını düzeltme işlemine tabi tutarken stok devir hızı yöntemini kullanmaları daha gerçekçi sonuç verecektir.

Stok devir hızı yöntemi sadece 31.12.2003 bilançosunun düzeltilmesinde kullanılacaktır. Bu yöntemi uygulayan mükellefler, öncelikle stok devir hızını, sonrasında ortalama stokta kalma süresini hesaplayacaklar ve nihayetinde de 31.12.2003 tarihli bilançoda görünen stokların hangi aydan kaldığını bulacaklardır. Stokların hangi aydan kaldığı bulunduktan sonra yapılması gereken, düzeltmeye esas tarih itibarıyla düzeltme katsayısını bulmak ve bu katsayıyla 31.12.2003 tarihli bilançoda görünen stoklara ait tutarı çarpmaktır.

Stok devir hızı yöntemine göre hesaplama yapabilmek için 2003 yılı dönembaşı stok miktarı ile 2003 yılında satılan malların maliyetinin bilinmesi gerekmektedir.

Buna göre, stok devir hızı yöntemine göre stok düzeltilmesi yapabilmek için aşağıdaki işlemlerin yapılması gerekmektedir.

- İlk önce stok devir hızı, aşağıdaki formül yardımıyla bulunacaktır.

$$\text{Stok Devir Hızı} = \frac{\text{Dönem İçinde Satılan Toplam Mal Maliyeti}}{(\text{Dönem Başı Stok Tutarı} + \text{Dönem Sonu Stok Tutarı}) / 2}$$

- İkinci olarak ortalama stokta kalma süresi bulunacaktır.

$$\text{Ortalama Stokta Kalma Süresi (Gün)} = \frac{\text{Dönem Gün Sayısı}}{\text{Stok Devir Hızı}}$$

Yukarıda belirtilen hesaplamaların yapılması sonucunda elde edilen ortalama stokta kalma süresi, dönem sonu stoğunun kaç gündür işletme aktifinde bulunduğunu ifade edecektir. Örneğin, ortalama stokta kalma süresinin 40 gün olarak tespit edilmesi halinde, 31 Aralık 2003 tarihi itibarıyla işletmenin aktifinde görünen stoklar, ortalama 40 gün öncesinden yani 21 Kasım 2003 tarihinden kalan stoklardır. Bu durumda stoklar, 2003 yılının Kasım ayına ait düzeltme katsayısı² ile enflasyon düzeltmesine tabi tutulacaktır.

3. Hareketli Ağırlıklı Ortalama Yöntemi

Hareketli ağırlıklı ortalama yönteminde, dönem sonu stok ve dönem içinde satılan mal maliyeti, hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılmak suretiyle enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmaktadır.

Hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı, enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş dönem başı stoğun ilgili dönemin sonuna taşınmış değeri ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş değerleri toplamının, dönem başı stok ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının toplamına bölünmesi ile bulunan katsayıdır.

Bu yöntemde, düzeltmeye esas tutar olarak da dönem sonu stoğun enflasyon düzeltmesine esas olan tutarı alınır.

Hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$\frac{(\text{Enflasyon Düzeltmesine Tabi Tutulmuş Dönem Başı Stoğun İlgili Dönemin Sonuna Taşınmış Değeri}) + (\text{Dönem İçi Alış ve Giderlerin Enflasyon Düzeltmesine Tabi Tutulmuş Değerleri})}{(\text{Dönem Başı Stok}) + (\text{Dönem İçi Alış ve Giderler})}$$

338 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde konuya ilişkin olarak verilmiş örnek aşağıdaki gibidir.

Market işletmeciliği yapan ve 31.12.2003 tarihli dönem sonu bilançosunu 328 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği uyarınca enflasyon düzeltmesine tabi tutmuş olan Bay (G), 30/06/2004 tarihli bilançosunu düzeltirken bilançoda görünen stoklarını toplulaştırılmış yöntemlerden hareketli ağırlıklı ortalama yöntemini tercih etmek suretiyle düzeltmeye karar vermiştir.

İşletmenin 31.12.2003 tarihli düzeltilmiş bilançosundaki stoklara ilişkin veriler aşağıdaki gibidir.

² 328 seri numaralı V.U.K. Genel Tebliği Ek: 5

A malı: 2.000.000 TL
B malı: 3.000.000 TL

01/01/2004 tarihinden itibaren işletmeye giren ve çeşitli nedenlerle işletmeden çıkan malların dökümü aşağıda gösterilmiştir.

AYLAR	A MALI		B MALI	
	Girişler	Çıkışlar	Girişler	Çıkışlar
Ocak	500.000	700.000	600.000	1.500.000
Şubat	800.000	200.000	900.000	2.000.000
Mart	400.000	400.000	1.200.000	1.500.000
Nisan	100.000	300.000	300.000	300.000
Mayıs	500.000	600.000	200.000	100.000
Haziran	600.000	500.000	50.000	100.000
Toplam	2.900.000	2.700.000	3.250.000	5.500.000

Buna göre 30/6/2004 tarihli bilançoda görünen stokların, hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılarak düzeltilmesi aşağıdaki adımların gerçekleştirilmesi suretiyle olacaktır.

1. Enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş dönem başı stoğun ilgili dönemin sonuna taşınmış değerinin bulunması:

$$\text{Taşıma Katsayısı} = \frac{\text{Mali Tablonun Ait Olduğu Aya İlişkin Fiyat Endeksi}^3}{\text{Bir Önceki Dönemin Sonundaki Fiyat Endeksi}^4}$$

$$\text{Taşıma Katsayısı} = \frac{7982,7}{7382,1} = 1,08136$$

$$\text{A Malı için Taşınmış Değer} = \text{Düzeltmeye Esas Tutar x Taşıma Katsayısı (2.000.000 x 1,08136)} = 2.162.720 \text{ TL}$$

$$\text{B Malı için Taşınmış Değer} = \text{Düzeltmeye Esas Tutar x Taşıma Katsayısı (3.000.000 x 1,08136)} = 3.244.080 \text{ TL}$$

2. Dönem içi alışların enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş değerlerinin bulunması:

Ocak Girişi İçin Düzeltme K.	<u>Haziran TEFE</u> Ocak TEFE	<u>7982,7</u> 7576,5	=	1,05361
Şubat Girişi İçin Düzeltme K.	<u>Haziran TEFE</u> Şubat TEFE	<u>7982,7</u> 7700,6	=	1,03663
Mart Girişi İçin Düzeltme K.	<u>Haziran TEFE</u> Mart TEFE	<u>7982,7</u> 7862,2	=	1,01533

³ Bilançonun ait olduğu ay olan Haziran 2004 ayına ait TEFE:7982,7

⁴ Bir önceki dönem olan Aralık 2003 ayına ait TEFE:7382,1

Nisan Girişİ İçin Düzeltme K.	<u>Haziran TEFE</u> Nisan TEFE	<u>7982,7</u> 8070,5	=	0,98912
Mayıs Girişİ İçin Düzeltme K.	<u>Haziran TEFE</u> Mayıs TEFE	<u>7982,7</u> 8067,8	=	0,98945
Haziran Girişİ İçin Düzeltme K.	<u>Haziran TEFE</u> Haziran TEFE	<u>7982,7</u> 7982,7	=	1

3. 1/1/2004 tarihinden sonra işletmeye giren malların 30/6/2004 tarihinde düzeltmeye tabi tutulması:

AYLAR	A MALI			B MALI		
	Girişler (A)	Düzeltilme K (B)	Düzeltilmiş D. (A x B)	Girişler (C)	Düzeltilme K (D)	Düzeltilmiş D. (C x D)
Ocak	500.000	1,05361	526.805	600.000	1,05361	632.166
Şubat	800.000	1,03663	829.304	900.000	1,03663	932.967
Mart	400.000	1,01533	406.132	1.200.000	1,01533	1.218.396
Nisan	100.000	0,98912	98.912	300.000	0,98912	296.736
Mayıs	500.000	0,98945	494.725	200.000	0,98945	197.890
Haziran	600.000	1	600.000	50.000	1	50.000
TOPLAM	2.900.000		2.955.878	3.250.000		3.328.155

4. Hareketli ağırlıklı düzeltme katsayısı kullanılarak dönem sonu stok ve dönem içi alış ve giderlerin düzeltilmiş tutarlarının bulunması:

A malı için,

$$\text{Hareketli Ağ. Ort. Düz. Katsayısı} = \frac{2.162.720 + 2.955.878}{2.000.000 + 2.900.000} = 1,04461$$

Dönem Sonu Stoğun Hareketli Ağırlıklı Ortalama Yöntem Kullanılarak Bulunan Taşınmış Değeri:

$$\begin{aligned} 30/6/2004 \text{ tarihi itibariyle stok tutarı} &= 2.200.000 \text{ TL} \\ \text{Hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı} &= 1,04461 \\ 2.200.000 \times 1,04461 &= 2.298.142 \text{ TL} \end{aligned}$$

B malı için,

$$\text{Hareketli Ağ. Ort. Düz. Katsayısı} = \frac{3.244.080 + 3.328.155}{3.000.000 + 3.250.000} = 1,05156$$

Dönem Sonu Stoğun Hareketli Ağırlıklı Ortalama Yöntem Kullanılarak Bulunan Taşınmış Değeri:

$$\begin{aligned} 30/06/2004 \text{ tarihi itibariyle stok tutarı} &= 750.000 \text{ TL} \\ \text{Hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı} &= 1,05156 \\ 750.000 \times 1,05156 &= 788.670 \text{ TL} \end{aligned}$$

Sonuç

Parasal olmayan kıymet mahiyetindeki stoklar dönem sonlarında enflasyon düzeltmesine tabi tutulacaktır. Mükellefler dilerlerse, dönem sonu stoklarını fiili iktisap tarihlerine bakmaksızın, Maliye Bakanlığı'nca belirlenen toplulaştırılmış yöntemlerle de enflasyon düzeltmesine tabi tutabileceklerdir. 31/12/2003 tarihli bilançolarda yer alan stokların düzeltilmesinde basit ortalama ya da stok devir hızı yöntemleri, 1/1/2004 tarihinden sonra düzenlenecek bilançolarda yer alan stokların düzeltilmesinde ise basit ortalama ya da hareketli ağırlıklı ortalama yöntemleri kullanılabilir. Ancak, toplulaştırılmış yöntemlerden birini seçen mükellefler, seçtikleri yöntemden, bu seçimi yaptıkları hesap dönemi dahil üçüncü hesap döneminin sonuna kadar vazgeçemeyeceklerdir.